

ДОСТУП ДО ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ У ДІЯЛЬНОСТІ УПОВНОВАЖЕНИХ ОСІБ З ПИТАНЬ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

Рошнян Ігор Вікторович

*аспірант кафедри цивільного, адміністративного та фінансового права
Класичного приватного університету
м. Запоріжжя, Україна*

24 лютого 2022 року розділило життя України на «до» та «після» військової агресії. І, чи не найважливіше, було забезпечити своєчасне постачання товарів, виконання робіт та надання послуг для потреб оборони країни. Порядок координування процедур укладення окремих видів контрактів на виконання робіт, закупівлю товарів і надання послуг у сфері оборони та безпеки передбачено Директивою Європейського парламенту та Ради 2009/81/ЄС від 13 липня 2009 року¹.

З урахуванням специфіки товарів, робіт та послуг, які замовляються для потреб оборони, національної безпеки, правоохоронних органів, одне із найважливіших місць у Директиві посідає питання забезпечення охорони державної таємниці при проведенні процедур закупівель.

Закон України «Про оборонні закупівлі» передбачає, що його дія поширюється на закупівлі товарів, робіт і послуг оборонного призначення які містять відомості, що становлять державну таємницю, а також у разі закупівлі товарів, робіт і послуг оборонного призначення за закритими закупівлями незалежно від вартості такої закупівлі².

Постановою Кабінету Міністрів України від 11.11.2022 р., № 1275 «Деякі питання здійснення оборонних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану» передбачено, що відповідальною за організацію та проведення оборонних закупівель може бути уповноважена особа/інша особа державного замовника та/або колегіальний орган, що утворюється державним замовником та складається не менше ніж із трьох осіб такого державного замовника³.

На аналогічний суб'єктний склад містить посилання і Закон України «Про оборонні закупівлі» в частині покладання відповідальності за його дотримання, нецільове та неефективне використання бюджетних коштів⁴.

Виходячи із Зводу відомостей, що становлять державну таємницю, затвердженого наказом Центрального управління Служби безпеки України від 23.12.2020 р., № 383, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 14

¹ Збірник Директив ЄС з питань державних закупівель (зі вступним словом Стіна Бруун-Нільссена та доктора Юджина Стюарта, січень 2015, <https://dn.gov.ua/storage/app/sites/1/zakupivli/dodatok-31dyrektyvy-yes-po-zakupivlyah-1.pdf>, дата звернення 28.02.2024

² Про оборонні закупівлі: Закон України від 17.07.2020 № 808-IX, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/808-20>, дата звернення 28.02.2024

³ Деякі питання здійснення оборонних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану: постанова Кабінету Міністрів України від 11.11.2022 № 1275, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1275-2022>, дата звернення 28.02.2024

⁴ Про оборонні закупівлі: Закон України від 17.07.2020 № 808-IX, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/808-20>, дата звернення 28.02.2024

січня 2021 року за № 52/35674, до відомостей що становлять державну таємницю відносять відомості про перелік (номенклатуру) та обсяги товарів, робіт і послуг оборонного призначення, закупівля (постачання) яких передбачається за зведеним трирічним планом закупівель товарів, робіт і послуг оборонного призначення за закритими закупівлями⁵.

При цьому, ні Закон України «Про оборонні закупівлі», ні Закон України «Про публічні закупівлі», ні постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.2022 р., № 1178 «Про затвердження особливостей здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України „Про публічні закупівлі”, на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування» не містять у собі згадування про порядок надання доступу для уповноважених осіб до державної таємниці. Не вдалось відшукати і роз’яснень Міністерства економіки України з такого питання.

Через що вбачається актуальним визначення порядку отримання уповноваженою особою доступу до державної таємниці. Також встановлення такого порядку сприятиме адаптації національного законодавства до законодавства ЄС.

Порядок організації та забезпечення режиму секретності в державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, установах і організаціях затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 18.12.2013 р., № 939, відсутній у загальному доступі через гриф «Для службового користування».

Вдалось відшукати наказ Національного антикорупційного бюро України від 23.06.2022 р., № 226 «Про затвердження Порядку ведення договірної роботи та здійснення закупівель товарів, робіт і послуг у Національному антикорупційному бюро України, закупівля яких становить державну таємницю відповідно до Закону України «Про державну таємницю»⁶.

Вбачається, що попередньо робота із документами, які містять державну таємницю має бути передбачена у посадових обов’язках, положенні про уповноважену особу/колегіальний орган, які є відповідальними за проведення закупівель.

Статтею 22 Закону України «Про державну таємницю» визначено, що залежно від ступеня секретності інформації встановлюються такі форми допуску до державної таємниці: форма 1 – для роботи з секретною інформацією, що має ступені секретності «особливої важливості», «цілком таємно» та «таємно»; форма 2 – для роботи з секретною інформацією, що має ступені секретності «цілком таємно» та «таємно»; форма 3 – для роботи з секретною інформацією, що має ступінь секретності «таємно»⁷.

⁵ Зводу відомостей, що становлять державну таємницю: наказ Центрального управління Служби безпеки України від 23.12.2020 № 383, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0052-21#Text>, дата звернення 28.02.2024

⁶ Порядок ведення договірної роботи та здійснення закупівель товарів, робіт і послуг у Національному антикорупційному бюро України, закупівля яких становить державну таємницю відповідно до Закону України «Про державну таємницю»: наказ Національного антикорупційного бюро України від 23.06.2022 № 226, URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/508218_697960, дата звернення 29.02.2024

⁷ Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 № 3855-XII, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>, дата звернення 29.02.2024

Уповноважена особа звертається із відповідною заявою до режимно-секретного відділу, яка передається до територіального підрозділу Служби безпеки України.

Після позитивного розгляду такої заяви, уповноважена особа подає отримані в режимно-секретному підрозділі та підписані уповноваженою особою правила надання відповідей на перелік питань, відповіді на питання, визначені у вказаному переліку, який має бути підписаний на кожному його аркуші, дві кольорові фотокартки розміром 3,5x4,5 сантиметри, що відповідають віку уповноваженої особи на час оформлення допуску, зобов'язання уповноваженої особи у зв'язку із допуском до державної таємниці, документ виданий спеціалізованим медичним закладом про проходження психіатричного огляду, що підтверджує відсутність у громадянина психічних розладів, які можуть завдати шкоди охороні державної таємниці.

Після отримання документів, режимно-секретний підрозділ готує та надсилає територіальному підрозділу Служби безпеки України вмотивований запит для розгляду питання про оформлення допуску до державної таємниці. Облікова картка та зобов'язання уповноваженої особи щодо збереження державної таємниці зберігається у картотеці режимно-секретного підрозділу.

Вбачається, що таку процедуру мають пройти усі уповноважені особи/члени колегіального органу, які є дотичними до обігу інформації, яка становить державну таємницю.

Законом України «Про державну таємницю» передбачено, що у разі, коли за умовами своєї професійної діяльності громадянин постійно працює з відомостями, що становлять державну таємницю, йому повинна надаватися відповідна компенсація за роботу в умовах режимних обмежень, види, розміри та порядок надання якої встановлюються Кабінетом Міністрів України⁸.

Такою є постанова Кабінету Міністрів України від 15.06.1994 р., № 414, якою затверджено Положення про види, розміри і порядок надання компенсації громадянам у зв'язку з роботою, яка передбачає доступ до державної таємниці⁹.

Підсумовуючи викладене, вбачається, що законодавством передбачено чіткий алгоритм дій, які має вчинити уповноважена особа для отримання доступу для роботи із документами, що містять державну таємницю. Такі заходи у цілому сприятимуть підвищенню обороноздатності країни та стануть на заваді у реалізації розвідувальних заходів агресора. Дотримання наведеного порядку, його впровадження у діяльність уповноважених осіб дозволить адаптувати національне законодавство до Директиви ЄС.

⁸ Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 № 3855-ХП, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>, дата звернення 29.02.2024

⁹ Положення про види, розміри і порядок надання компенсації громадянам у зв'язку з роботою, яка передбачає доступ до державної таємниці: постанова Кабінету Міністрів України від 15.06.1994 № 414, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>, дата звернення 29.02.2024